

PAPER DETAILS

TITLE: Konya Karahöyük'ün Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağı'na Geçiş Tabakalarında (V-VI)

Görülen İthal Kap Formları

AUTHORS: Sevgi Gürdal

PAGES: 1-24

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3490907>

Konya Karahöyük'ün Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağı'na Geçiş Tabakalarında (V–VI) Görülen İthal Kap Formları

Imported Vessel Forms from the Early Bronze Age to Middle Bronze Age Transition Layers (V–VI) of Konya Karahöyük

Sevgi GÜRDAL*

Öz

Konya Karahöyük Orta Anadolu'da MÖ III. binyılda iskân edilen önemli höyüklerden biridir. MÖ II. binyılın ilk çeyreğinde önemini korumuş ve Asurlu tüccarlar tarafından Anadolu'da kurulan ticaret istasyonlarından birine dönüşmüştür. MÖ II. binyıldan önce de bölgeler arası ticari faaliyetlerin varlığı bilinmektedir. Karahöyük MÖ III. binyıl sonlarında Mezopotamya ve Batı Anadolu arasındaki kara ticaretini sağlayan merkezlerden biridir. Kazılarda özellikle V. ve VI. tabakalarda bu durumun delilini oluşturacak çeşitli arkeolojik buluntular tespit edilmiştir. Karahöyük'ün Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağı'na geçiş evresini oluşturan tabakalarına ait ithal kap formları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu formlar Batı Anadolu kökenli depas ve tankard tipi kaplar ile Suriye kökenli şişe tipi kaplardır. Karahöyük'ün çömlekçi ustaları bu dönemde el yapımı çanak çömlek yanında çark yapımı çanak çömleği de üretmişler ve Erken Tunç Çağı'nda ürettikleri formların yanında farklı bölgelerle olan etkileşim neticesinde ithal formları da repertuvarlarına eklemiştir. Asıl üretim bölgeleri ile karakterize edilen bu formlar Karahöyük'ün Orta Tunç Çağı'ndan önce çevre yerleşimlerle olan ilişkilerini ortaya koymakta ve ticaret güzergâhlarının tespitine de katkı sağlamaktadır. Batı Anadolu ile olan etkileşimi neticesinde batı kültürünün güney ve doğusundaki merkezlere; Mezopotamya ile olan etkileşimi sonucu Mezopotamya kültürünün batısındaki ve kuzeyindeki merkezlere yayılmasını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya Karahöyük, İthal kaplar, Depas, Tankard, Suriye Şişesi.

Abstract

Konya Karahöyük was one of the most important mounds established in Central Anatolia in the 3rd millennium BC. It maintained its importance in the first quarter of the 2nd millennium BC and became one of the trading stations established by Assyrian merchants in Anatolia. Interregional trade activities are known to have existed before the 2nd millennium BC and Karahöyük was one of the centers of land trade between Mesopotamia and western Anatolia in the late 3rd millennium BC. The excavations yielded various archaeological finds, especially in Levels V and VI which provide evidence for this. Imported vessel forms from the Early Bronze Age to Middle Bronze Age transition phase of Karahöyük are the subject of this study. These forms are depas and tankard-type vessels of Western Anatolian origin and bottle-type vessels of Syrian origin. Karahöyük potters produced wheel-made pottery as well as hand-made pottery during this period and added imported forms to their repertoire as a result of the interaction with different regions. In addition to these forms, they produced other Early Bronze Age vessels. These forms, which are characteristic of their original production regions, reveal Karahöyük's relations with the surrounding settlements before the Middle Bronze Age and contribute to the identification of trade routes. As a result of its interaction with western Anatolia, western culture was transferred to other centers in the south and east, and as a result of its interaction with Mesopotamia, it provided to spread Mesopotamian culture to other centers in the west and north.

Keywords: Konya Karahöyük, Imported Vessels, Depas, Tankard, Syrian Bottle

* Dr., Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütahya Müze Müdürlüğü, Kütahya.

 0000-0003-4778-6963 | sevgigurdal@gmail.com

Konya Ovası'nın batısında bulunan ve MÖ II. binyılda Asurluların Anadolu'da kurdukları ticaret istasyonlarından biri olan Konya Karahöyük'te Sedat Alp başkanlığında 1953–1992 yılları arasında arkeolojik kazılar yapılmıştır. Kazılar neticesinde toplam 27 tabaka tespit edilmiş ve bu tabakalardan V. ve VI. tabakalar Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağına geçiş evresi olarak belirlenmiştir¹.

MÖ III. binyılda Anadolu'da Troia'dan Mezopotamya'ya kadar uzanan diplomatik ve ticari ilişkilerin varlığı bilinmektedir. MÖ III. binyılın ikinci yarısında daha çok metal ticaretine dayanan Anadolu ile Kuzey Suriye ve Mezopotamya arasında "Anadolu Ticaret Ağı" ya da "Büyük Kervan Yolu" olarak tanımlanan uzak mesafe ticaret ağı kurulmuştur². Bu sistemin ve bölgeler arası ilişkilerin varlığını coğrafi kimliğe sahip bazı arkeolojik buluntular desteklemektedir. Özellikle ticari rotalar üzerinde bulunan merkezlerde ele geçen arkeolojik buluntular bu ağın varlığını ve ilişkileri ortaya koyar nitelikte Mezopotamya kökenli mühürler, mühür baskıları ve Suriye tipi şişeler ile Batı Anadolu kökenli depas ve tankard tipi kaplardır³. Bunların hem ticari mal, savaş ganimeti vb. nedenlerle asıl üretim bölgeleri dışına taşındığı hem de üretim bölgeleri dışında yerel üreticiler tarafından taklitlerinin yapıldığı görülmektedir⁴. Bu tür buluntular Konya Karahöyük'ün de içinde bulunduğu geniş bir alana yayılmıştır. Ayrıca MÖ II. binyıla ait bazı siyasi olaylar hakkında malumatlar içeren yazılı belgeler de bölgeler arası ilişkileri açıkça ortaya koymaktadır⁵.

Bu makalede Konya Karahöyük kazılarında V. ve VI. tabakalarda bulunan Karahöyük için ithal olan çanak çömlek formları ele alınmaktadır. Bu tabakalarda el yapımı ve çark yapımı çanak çömlek birlikte kullanılmıştır⁶. Çark kullanımı ile birlikte çanak çömlek repertuarına Erken Tunç Çağı'nda üretimi yapılan formlar dışında yeni formlar eklenmiştir. Ayrıca farklı bölgelerle olan ilişkilerin sonucu olarak ithal kap formları çanak çömlek repertuarını zenginleştirmiştir. Bu formlar çömlekçi çarkının kullanılması ile birlikte ilk olarak Batı Anadolu'da ortaya çıkan tankard ve depas tipi kaplar⁷ ile Mezopotamya kökenli Suriye tipi şişelerdir.

Karahöyük'ün V. ve VI. tabakalarına ait mimari hakkında yayınlarda ve kazı raporlarında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte O Açması'nda V. tabakada 2.5–3 metre yüksekliğe kadar korunmuş, 1–1,5 metre genişliğinde duvar kalınlığına sahip büyük bir kamusal yapının kalıntıları tespit edilmiştir⁸. Karahöyük kazılarında bulunan tek alabastron tipi Suriye şişesi de bu yapının kuzeyinde bir mezar küpü içerisinde başka mezar hediyeleri ile birlikte bulunmuştur⁹.

1972 yılında S Açması'nda yapılan kazı çalışmalarında VI. tabakada üç oda tespit edilmiştir (Fig. 1). Bu alanda *intermediate* tipinde boyalı kaplar ile birlikte 7 adet depas tipi kap ele geçmiştir¹⁰. Ayrıca aynı alanda daha sonraki yıllarda yapılan kazılarda başka bir odada bir adet depas tipi kap daha bulunmuştur.

Bunların dışında C Açması'nda üç depas tipi kap ile bir tankard tipi kap, M Açması'nda küresel gövdeli Suriye tipi şişe bulunmuştur, ancak bulundukları mimari hakkında bilgilerimiz yetersizdir.

¹ Alp 1961, 523; Alp 1962, 621.

² Efe 2002, 58, Fig. 7; Şahoğlu 2005, 344, Fig. 1a; Sarı 2012, 177, Şek. 32; Şahoğlu 2014, 293.

³ Blegen v.d. 1950; Blegen v.d. 1951; Braidwood – Braidwood 1960; Mellink 1963; Efe 1999; Seher 2000; Efe 2007; Kontani 2011; Archi 2011; Ezer 2014; Bilgen – Bilgen 2015; Türker 2018.

⁴ Mellink 1963, 105–106; Ökse 2004, 602; Archi 2011, 30–32; Ezer 2014, 143; Alp E. 2022, 44.

⁵ Orlin 1970, 228; Larsen 1976, 177; Günbatı 1997, 131–132; Özgüç 2005, 3–4; Yiğit 2000, 20–21.

⁶ Alp 1961, 523; Alp 1973a, 435.

⁷ Çalış – Sazcı 2002, 59.

⁸ Alp 1967, 456.

⁹ Alp 1967, 457.

¹⁰ Alp 1973b, 1–2.

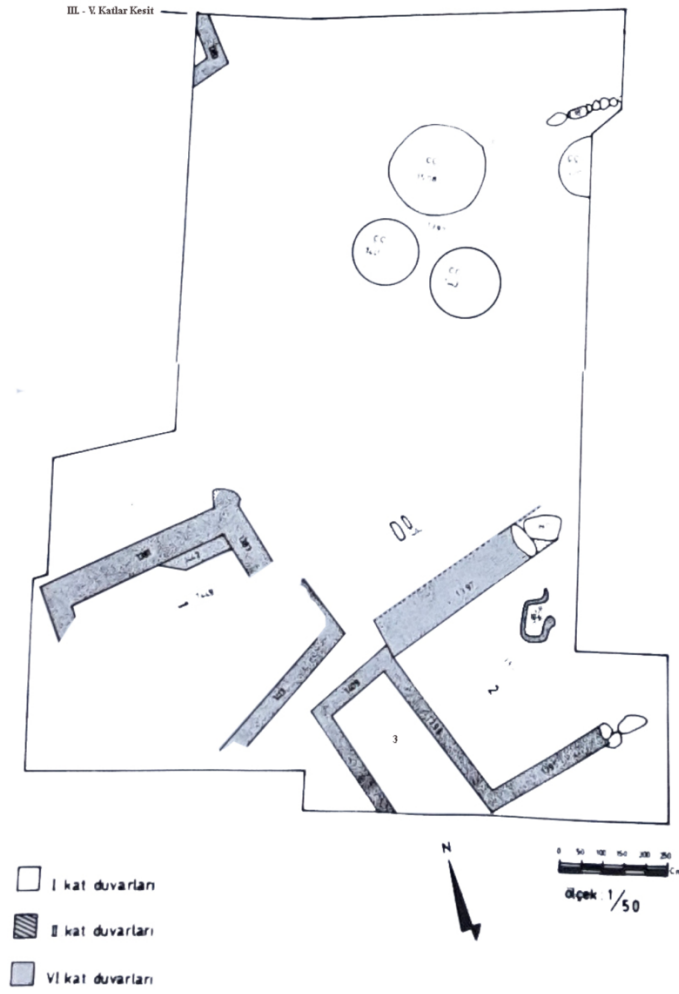

Fig. 1. S Açması VI. Tabaka

Depas Tipi Kaplar

MÖ III. binyılda Batı Anadolu'da ortaya çıkan depas tipi kaplar geniş bir coğrafyada sevilerek kullanılmıştır¹¹. Homeros'ta *Depas Amphikypellon* olarak geçen bu kaplar çift dikey kulplu bardaklardır¹². İlk defa Heinrich Schliemann tarafından Troia kazılarında tespit edildikten sonra *Depas Amphikypellon* olarak değerlendirilmiştir¹³.

İlk örnekleri Troia IIc tabakasında bulunan bu kaplar Batı Anadolu Erken Tunç Çağı III çanak çömlek repertuarı için karakteristik kap formları arasındadır¹⁴ ve bu dönemde en geniş yayılım alanı bulan formdur¹⁵. Batı Anadolu, Ege Dünyası, Balkanlar, Anadolu ve Suriye'ye kadar geniş bir coğrafyada yaygın olarak kullanılmıştır¹⁶.

Bu kaplar özellikle ticari güzergahları tespit etmek ve kültürel ilişkileri ortaya koyabilmek amacıyla ele alınan maddi kültür unsurlarından biri olarak çeşitli bilim

¹¹ Blegen v.d. 1950, 333; Ezer 2014, 140.

¹² Ökse 2012, 93.

¹³ Schliemann 1875, 313-314.

¹⁴ Blegen v.d. 1950, 333; Hüryılmaz 2001, 342; Oğuzhanoglu 2019, 311-312.

¹⁵ Ezer 2014, 140.

¹⁶ Yılmaz 2010, 45; Ezer 2014, 139-141.

insanları tarafından fonksiyonları, üretim bölgeleri, teknik ve biçimsel özellikleri ile araştırılmıştır¹⁷. Yapılan değerlendirmeler sonucunda farklı tiplere ayrılmışlardır ve bu tipler bazen üretim bölgeleri bazen de tipolojik özellikleri ile farklı kriterlere göre isimlendirilmiştir. Üretim bölgesi için yapılan isimlendirmeye Pisidia/Göller Yöresi/Güneybatı Anadolu, Kuzeypatı Anadolu tipi depasları, biçim ve teknik özelliklerine göre yapılan isimlendirmeye silindirik gövdeli depasları, bodur depasları ve boyalı depasları örnek verebiliriz¹⁸.

Depaslar hem yerleşim alanları ile ilişkili olarak hem de ölü hediyesi olarak mezarlarda bulunmuştur¹⁹. Fonksiyonu ile ilgili genelde sıvı içeceklerin tüketimi için kullanılan kaplar olarak yorumlanmıştır²⁰. İçerisinde barındırdıkları malzemeler ile ilgili bir grup Küllüoba depası üzerinde yapılan analizler bu düşüncelyi desteklemiş, alkol ve yapraklı bitkilere ait kalıntılar tespit edilmiştir²¹.

Kazılarda kaydedilmiş örneklerin tamamı pişmiş topraktan üretilmiş bu kaplar genelde kırmızı, gri ve devetüyü astarlı olup el yapımı ve çark yapımı örnekleri bulunmakta, ayrıca bu kapların metal kapları taklit ettiğı düşünölmektedir²². British Museum’da bulunan gümüş depaslar metal örneklerinin varlığını göstermektedir²³. Yerleşim merkezlerinde ithal ve yerel üretim olarak karşımıza çıkmaktadır²⁴. Geniş bir bölgede yerel olarak da üretilmiş olması tipolojik zenginliğe katkı sağlamıştır. Gövde şekilleri S profilli, çan profilli, silindirik gövdeli olabildiğı gibi dipleri de sivri, düz, yuvarlak ya da kaideli olabilmektedir.

Konya Arkeoloji Müzesi envanterinde Karahöyük kazılarında bulunmuş 11 adet depas tipi kap yer almaktadır. Karahöyük’te bulunan depas tipi kapların tamamı “S” ve “C” açmalarında yerleşim içi buluntu olarak ele geçmiştir.

S Açması’nda 6 adet depas tipi kap aynı odada (yangınla son bulmuş 1 numaralı oda), iki depas tipi kap farklı odalarda (2 ve 6 numaralı odalar) olmak üzere toplam 8 adet depas tipi kap bulunmuştur ve bu kaplar üç farklı tipolojik özellik göstermektedir²⁵. Bunların tamamı VI. tabakada ele geçmiştir. C Açması’nda bulunan üç parçadan birinin envanter fişinde buluntu yeri VII. tabaka, birinin buluntu yeri VI. tabaka, birinin buluntu yeri V. tabaka olarak belirtilmiştir.

Tip 1: Aynı odada bulunmuş iki örnekten oluşan bu tip basit dışa açılan ağız kenarlı, hafif “S” profilli gövdeli ve dar düz diplidir. Gövdenin üst kısmından alt kısmına bağlanmış dikey iki kulpludur. Her iki örnek de kırmızı hamurlu ve yalındır (Fig. 2/1–2). Yükseklikleri 11.5–11.3 cm, ağız çapları 9.8–8.5 cm’dir.

Tip 1 depasları Carl W. Blegen’ in A45 olarak belirlediğı depas tipi ile tipolojik olarak yakınlık göstermektedir²⁶. Tarsus Gözlükule Erken Tunç Çağı III’de ele geçen el ve çark yapımı örnekler düz dipleri, kısa boyunları ve “S” profilleri ile Karahöyük örneklerine benzemektedir²⁷. Ayrıca yuvarlak dipli bir benzeri Alişar’da²⁸, daha ince

¹⁷ Hüryılmaz 1995; Efe – Ay Efe 2001; Aykurt – Kaya 2005; Yılmaz 2010; Ezer 2014; Şahoğlu 2014; Bilgen – Kuru 2015; Oğuzhanoglu 2019; Türkteki v.d. 2022.

¹⁸ Aykurt – Kaya 2005, 2; Yılmaz 2010, 46, 55; Oğuzhanoglu 2019, 312–314, 316, Tab. 2.

¹⁹ Şahoğlu 2014, 293.

²⁰ Schliemann 1875; Blegen v.d. 1950; Yılmaz 2010, 46; Oğuzhanoglu 2019, 312.

²¹ Türkteki v.d. 2022, 140.

²² Yılmaz 2010, 47–55; Oğuzhanoglu 2019, 312–318.

²³ Şahoğlu 2014, 293.

²⁴ Yılmaz 2010, 51.

²⁵ Alp 1973a, 434–435.

²⁶ Blegen v.d. 1950, Pl. 370a/A45; 381/35.579, 382/35.581.

²⁷ Goldman 1956, 142, Fig. 265/483–484, 266/494, 356/484, 495.

²⁸ OIP 28, 158, 164, Pl. VIII/b37.

gövdeli örnekleri Afyon–Kaklık Mevkii’nde²⁹, Seyitömer Höyük’te³⁰, Aphrodisias’da³¹ ve çapı daha geniş örnekler ile Beycesultan’ın X. tabakasında ³² karşımıza çıkmaktadır. Depas tipi kaplar birçok kazıda ele geçmiş, ayrıca müzelere kazılar dışında satın alma, müsadere ve hibe yolu ile de gelmiştir. Karahisar bölgesinde bulunan ve satın alma yolu ile müzeye gelen bir örnek bezemesi dışında Tip 1 ile benzerlik göstermektedir³³.

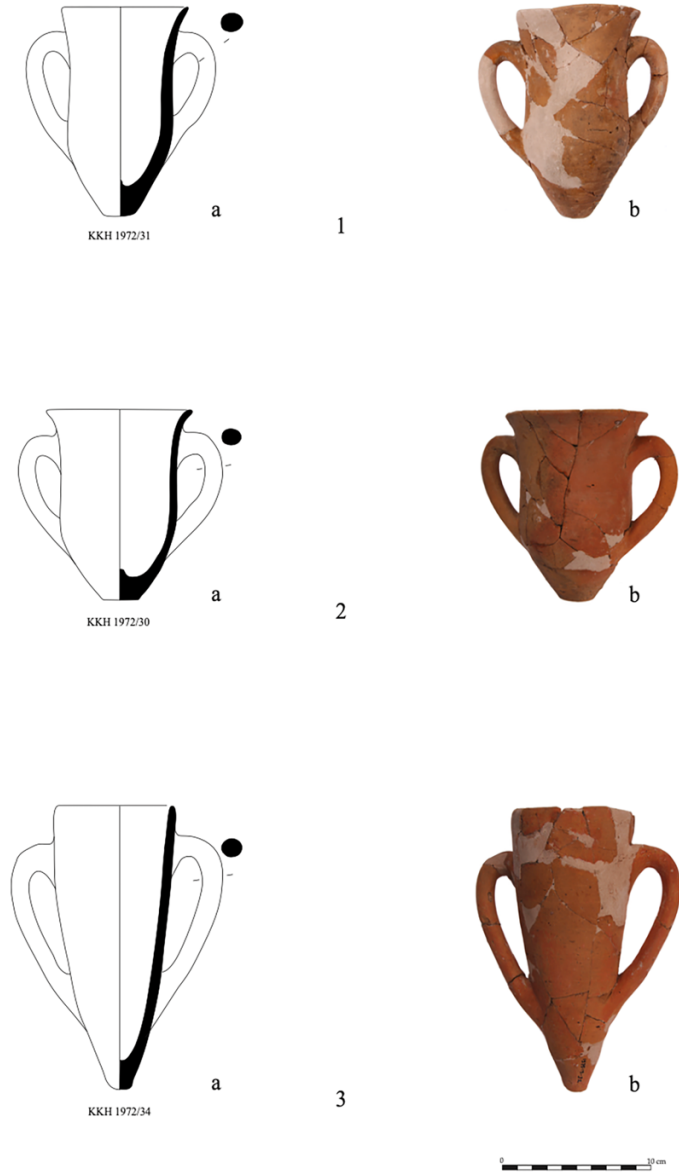

Fig. 2. Depas Tipi Kaplar Tip 1 (1-2), Tip 2 (3)

²⁹ Topbaş v.d. 1998, 73, Fig. 57/145.

³⁰ Bilgen – Bilgen 2015, 185, Fig. 177.

³¹ Joukowsky 1986, 324, 325/1-4.

³² Lloyd – Mellaart 1962, Fig. P.50/46-47.

³³ Akdeniz 2001, 19-26, Lev. 1.

Tip 2: Basit ağız kenarından dibe doğru daralan uzun çan gövdeli, çok dar düz diplidir. Gövde hafif dışa bombe yapmaktadır. Gövdenin üst kısmından çıkan kulplar alt kısmında son bulmaktadır. Karahöyük'te bu tipi temsil eden dört tam üç parça olmak üzere toplam yedi adet örnek bulunmaktadır (Fig. 2/3; 3/1-3; 4/1-3). Çarkta yapılan bu örneklerin üçü kırmızı astarlı, dördü yalındır. Tam olan örneklerin yükseklikleri 16.8-14.7 cm, ağız çapları 8.4-7.8 cm arasında değişmektedir.

Tip 2 depaslar Batı Anadolu'da ortaya çıkarak Orta Anadolu'ya yayılan ve yerel olarak da üretilen tiplerden biridir³⁴. Troia'da IIc tabakasında tespit edilmiştir³⁵. Gedikli Karahöyük³⁶ ve Seyitömer Höyük'te bulunan bazı depas tipi kaplar ile benzerlik göstermektedir³⁷. Ayrıca Aksaray Müzesi'nde sivri dipli bir benzeri de bulunmaktadır³⁸.

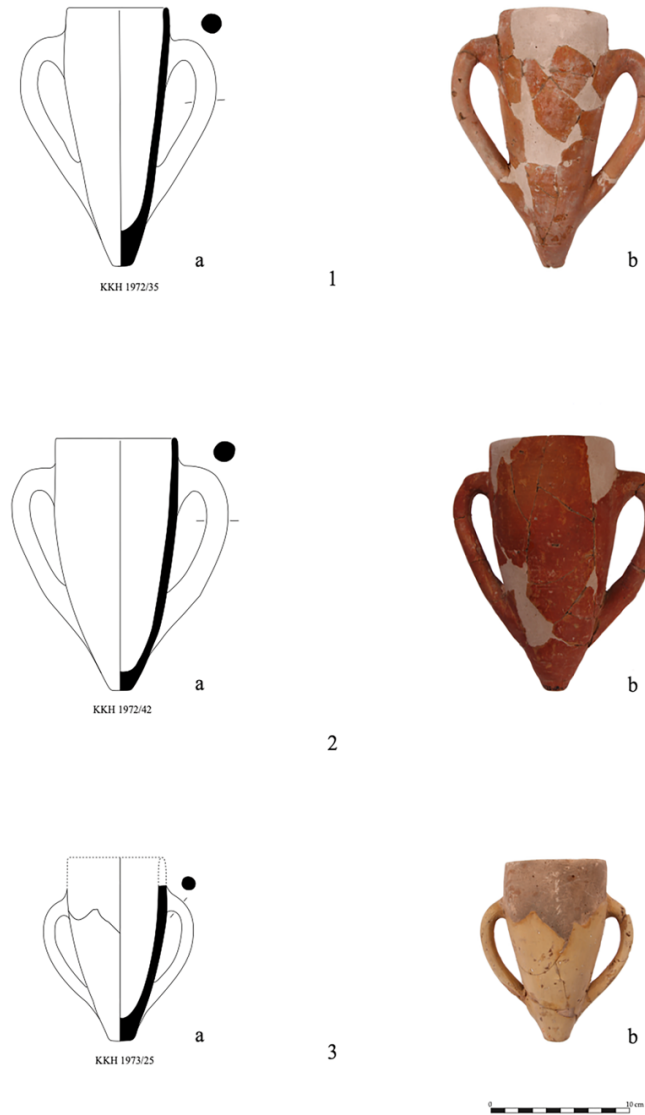

Fig. 3. Depas Tipi Kaplar Tip 2

³⁴ Yılmaz 2010, 51.

³⁵ Blegen v.d. 1950, 333; Oğuzhanoğlu 2019, 312.

³⁶ Duru 2010, 80, Lev. 56/3-9, 58/1-5, 129-130.

³⁷ Bilgen – Kuru 2015, 6, Fig. 11.

³⁸ Tezcan 1958, 520, Res. 4.

Tip 3: Bu tip geniş ağızlı, konik gövdeli, düz diplidir ve aynı odada bulunmuş iki örnekten oluşmaktadır (Fig. 4/4-5). Ele geçen örneklerin her ikisi de çark yapımı ve kırmızı astarlıdır. Astar dış yüzeylerine uygulanmış ve örneklerden birinin içerisine kırmızı boya ile dikey şeritler yapılmıştır. Yüzeylerinde perdah izi görülmemektedir. Yükseklikleri 12.4 ile 9 cm, ağız çapları 13.7 ile 12.5 cm'dir.

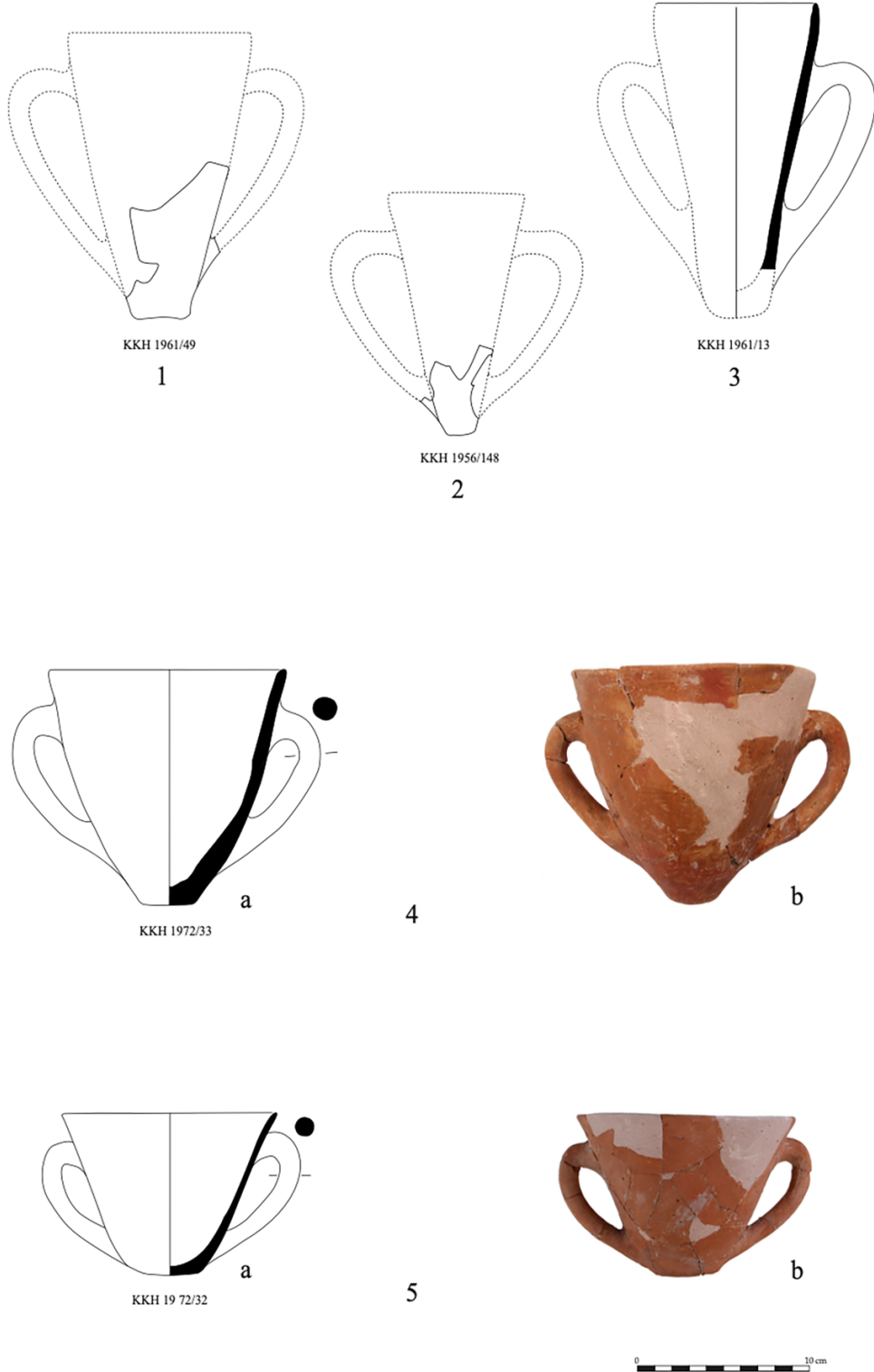

Fig. 4. Depas Tipi Kaplar Tip 2 (1-2-3), Tip 3 (4-5)

Kültepe’de benzer örnekleri bulunmakla birlikte tespit edilen diğer tiplere göre daha az oranda olduğu belirtilmektedir³⁹. Kültepe örnekleri oval ya da sivri dipleri, dış yüzeylerine yapılan dikey boya bezemeleri ile Karahöyük örneklerinden ayrılmaktadır. Yine Orta Anadolu’da Alişar Höyük’te yuvarlak dibi ile Karahöyük örneklerinden ayrılan benzerleri bulunmaktadır⁴⁰. Çarkta yapılmış bir benzeri de Tarsus Gözlükule’de Erken Tunç Çağı III’te ele geçmiştir⁴¹. Titriş Höyük’te bulunan iki örnek uzaktan da olsa Karahöyük depas tipi kaplarını andırırken⁴² Gedikli Karahöyük’te bulunan bir grup hafif kaideli örnek gövde şekli ile benzerlik göstermektedir⁴³. Üretim bölgesi Orta Anadolu olarak kabul edilen⁴⁴ bu tip Batı Anadolu’da Küllüoba’da Geçiş Dönemi’nde ortaya çıkan bir örnek ile temsil edilmektedir⁴⁵. Güneybatı Anadolu’da yer alan bazı merkezlerde bodur depaslar ele geçmiştir⁴⁶ ancak daha dar ağızlı, ince uzun formları ile Orta Anadolu depas tipi kaplarından ayrılmaktadır.

Üç farklı tipte karşımıza çıkan Karahöyük depasları S. Alp’in de belirttiği gibi bir yandan Güney Anadolu (Tarsus) diğer yandan Batı Anadolu (Troia) depasları ile yakınlık göstermektedir⁴⁷. Depas Tip 1 ve 2 daha çok Batı Anadolu ile olan ilişkilere işaret ederken Tip 3 Orta Anadolu ve Güney Anadolu ile olan ilişkileri ortaya koymaktadır. Karahöyük’te bulunan depas tipi kaplar diğer Orta Anadolu kentlerinde olduğu gibi Erken Tunç Çağı III sonuna tarihlenmektedir⁴⁸.

Karahöyük depas tipi kaplarının hamur, katkı ve yüzey özellikleri ile Karahöyük yerel çanak çömleğinin aynı olduğu anlaşılmaktadır. Karahöyük’te bulunan 11 depas tipi kaptan yedisi yalın, dördü kırmızı astarlıdır. Astarlı örneklerin astarı ince uygulanmıştır. Tamamının yüzeyi mat bir görünüm arz etmektedir. Bu Karahöyük çanak çömleğinin karakteristik özelliğidir.

Depas tipi kapların genelde yerleşim merkezlerinde yerel olarak üretildiği, ithal örneklerin az olduğu görülmektedir⁴⁹. Batı Anadolu’da depas tipi kaplar genelde gri, kırmızı ya da siyah astarlı kaplardır⁵⁰. Bu halleri ile metalik bir görünüme sahiptir. Pisidia / Güneybatı Anadolu depas tipi kaplarının yüzeyinde yiv ve oluk bezeme yer almaktadır⁵¹.

Konya Karahöyük’te olduğu gibi Kültepe’de tespit edilmiş çeşitli depas tipi kaplar vardır⁵². Kültepe’de depas tipi kaplar yalnızca 11. ve 12. tabakalarda bulunmuştur, yani Kültepe’de bu kapların tamamı Erken Tunç Çağı III sonuna tarihlendirilmiştir⁵³. Depas tipi kaplar diğer bir Orta Anadolu kenti olan Alişar’da da Erken Tunç Çağı’nın son tabakasında ele geçmiştir⁵⁴. Alacahöyük’te bulunmuş gri hamurlu, iyi perdahlı depas tipi kap parçası çizimde “S” profilli ve yuvarlak dipli olarak tamamlanmıştır⁵⁵. Doğru tamamlanmış olduğunu düşünürsek Karahöyük Tip 1 ile yuvarlak dibi hariç benzerlik göstermektedir. Ayrıca Alacahöyük’ün 2010

³⁹ Ezer 2014, 140, Tab.1.

⁴⁰ OIP 28, Pl. VIII/ b139, b332.

⁴¹ Goldman 1956, 143, Fig. 266/507.

⁴² Ezer 2014, 139–141, Res. 10/2–3.

⁴³ Duru 2010, 80, Lev. 57/7–8, 58/2.

⁴⁴ Şahoğlu 2014, 298.

⁴⁵ Şahin 2013, 73.

⁴⁶ Oğuzhanoglu 2019, 314, Tap. 2.

⁴⁷ Alp 1973b, 1–2; Alp 1973a, 434–435.

⁴⁸ Ezer 2014, 142.

⁴⁹ Şahoğlu 2014, 298.

⁵⁰ Yılmaz 2010, 49–51; Oğuzhanoglu 2019, 312, 314.

⁵¹ Oğuzhanoglu 2019, 313.

⁵² Ezer 2014, 139–140, Tab. 1.

⁵³ Özgüç 1964, 34; Özgüç 1986, 39; Ezel 2014, 142.

⁵⁴ OIP 28, 164, Pl. VIII/b37, b139, b332.

⁵⁵ Koşay 1938, 37, Lev. XXXIII–XXXIV (Al.a. 261).

kazılarında III. kültür katında (Erken Tunç Çağı III) aralarında tam olan örneklerin de bulunduğu bir grup depas tipi kap ele geçmiş ve Troia depas tipi kapları ile benzerliği vurgulanmıştır⁵⁶. Yine Batı Anadolu ile benzerlik kurulan bir depas tipi kap örneği de Karaoğlan kazılarında ele geçmiştir⁵⁷.

Şimdiye kadar Konya Ovası'nın doğusunda yer alan Acemhöyük'te yapılan kazılarda bulunmuş herhangi bir depas tipi kap olmasa da Aksaray Müzesi'ne satın alma yolu ile gelen el yapımı, siyah astarlı, sivri dipli bir örneğin Acemhöyük kökenli olduğu düşünülmektedir⁵⁸. Bu örnek incelendiğinde teknik olarak Konya Karahöyük örneklerinden oldukça farklı olduğu anlaşılmaktadır. Depas tipi kaplar diğer bir Orta Anadolu kenti olan Suluca Karahöyük'te de ele geçmiştir⁵⁹.

Batı Anadolu'da Küllüoba kazılarında çok sayıda depas tipi kap bulunmuştur ancak bu örnekler ince uzun görünüşleri ile Orta Anadolu'dan ziyade Troia özelliği göstermektedir⁶⁰. Depas tipi kaplar ayrıca farklı tipolojik özellikleri ile Aphrodisias⁶¹ ve Beycesultan'da⁶² da bulunmaktadır.

Suriye'de Tell Bia'ya kadar yayılan depas tipi kaplar, Titriş Höyük, Tilbeşar Höyük ve Tell Selenkahıye yerleşmelerinde de farklı tiplerde karşımıza çıkmaktadır⁶³. Tell Ta'ynat'ta bulunan örnek ithal kaplar içerisinde sayılmaktadır⁶⁴. Sabahattin Ezer Suriye'de yer alan merkezlerde tespit edilen depas tipi kapların Erken Tunç Çağı III (Suriye kronolojisi ETÇ IV) sonuna tarihlendiğini ve asıl çıkış bölgeleri olan Batı Anadolu'dan ziyade Orta Anadolu ilişkilerine işaret ettiğini belirtmektedir⁶⁵.

Naram-Sin dönemine tarihlenen ve Naram-Sin'in Anadolu Seferi'ni betimlediği düşünülen Nasiriyah Steli üzerinde tasvir edilen ganimetler arasında bir de depas tipi kap bulunmaktadır⁶⁶. Sargon ve Naram-Sin'in MÖ III. binyılda Anadolu'ya yaptıkları seferler; üretim bölgesi dışındaki yayılımın yalnızca ticari ilişkilerin değil diplomatik ve siyasi ilişkilerin de bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır.

Tankard Tipi Kaplar

Konya Karahöyük kazılarında ele geçen Batı Anadolu kökenli kap formlarından biri de tankard tipi kaplardır. Erken Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da ortaya çıkan bu kaplar⁶⁷ Anadolu ve Kıta Yunanistan'da çok geniş bir yayılım alanı bulmuştur⁶⁸.

Kulpsuz, tek kulplu ve çift kulplu bardaklar olarak karşımıza çıkan tankard tipi kapların ilk örnekleri kulpsuz ya da tek kulpludur⁶⁹. Büyük çoğunluğu pişmiş topraktan yapılmış olmasına karşın Troia Hazinesi içerisinde gümüş tankard da ele geçmiştir⁷⁰.

⁵⁶ Çınaroğlu – Çelik 2011, 186, Res. 10.

⁵⁷ Ezer 2014, 142.

⁵⁸ Tezcan 1958, 520, Res. 4; Kamış 2012, 110.

⁵⁹ Türker 2018, 56–58, Fig. 5–7.

⁶⁰ Efe 2004, 22, Fig. 5; Türkteki v.d. 2022, 130, Fig. 1b.

⁶¹ Joukowsky 1986, 390–391, Fig. 323–325.

⁶² Lloyd – Mellaart 1962, 213, 249, Fig. P.52/17; 55/46.

⁶³ Ezer 2014, 141, Res. 8, 9, 11; Türker 2019, 57, Fig. 4.

⁶⁴ Braidwood – Braidwood 1960, 450, Fig. 48, 49.

⁶⁵ Ezer 2014, 142–143.

⁶⁶ Mellink 1963, 105–106, Pl. XXX; Archi2011, 30–32, Fig. 4.

⁶⁷ Çalış – Sazcı 2002, 59.

⁶⁸ Yılmaz 2010, 52.

⁶⁹ Blegen v.d. 1950, Pl. 370a/A38–A39, A43, 378, 380; Çalış – Sazcı 2002, 59.

⁷⁰ Çalış – Sazcı 2002, 59.

En erken tankard tipi kap Aphrodisias'ta Erken Tunç Çağı II'de bulunmuş el yapımı tek kulplu örnektir⁷¹. Depas tipi kaplardan daha erken ortaya çıkan ve depres tipi kaplar ile benzer bir yayılım sergileyen tankard tipi kaplar Anadolu Ticaret Ağı'nın ilk aşaması ile ilgili bilgi vermektedir⁷². Anadolu'da geniş bir alanda popüler olan tek kulplu tankard tipi kaplar Batı Anadolu'dan Orta Anadolu'ya yayılmıştır⁷³.

Küresel gövdeli, gövdeden genişleyerek yükselen geniş ağızlı, düz dipli olan bu formda kulplar yaygın olarak gövde üzerine yapılmaktadır, ancak boyundan gövdeye ve ağızdan gövdeye bağlanan kulplu örnekleri de bulunmaktadır⁷⁴. Hem kırmızı astarlı hem de gri astarlı örnekleri yaygındır⁷⁵.

Karahöyük çanak çömleği içerisinde mevcutta C Açması'nda VI. tabakada bulunmuş tek tankard tipi kap vardır (Fig. 5/1). İnce krem renkli hamurlu, astarsız ve ince cidarlıdır. Çarkta yapılmış olup iyi pişirilmiştir. Geniş yuvarlak ağızlı, gövdeye doğru daralan huni boyunlu, küresel gövdeli ve düz diplidir. Ağız kenarından gövdeye tutturulmuş dikey, yuvarlak kesitli tek kulpludur. Yüksekliği 10.5 cm, ağız çapı 9.7 cm'dir. İnce hamuru, ince cidarı ile bu dönem Karahöyük çanak çömleğine yabancı olan bu kap büyük olasılıkla ticari yolla gelmiş mallar arasındadır.

Tankard tipi kaplar Acemhöyük'te eldeki buluntulara göre Konya Karahöyük'ten daha erken bir tarihte (XI. tabakada) görülmeye başlamıştır⁷⁶. Acemhöyük'te ETÇ III'te hem tek kulplu hem çift kulplu örnekleri çark ve el yapımı olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır ve IX. tabakada tamamen çark üretimi olarak karşımıza çıkmaktadır⁷⁷. Diğer bir Orta Anadolu kenti olan Alacahöyük'te III. kültür katında bulunan Erken Tunç Çağı III'e tarihlendirilen tankard ve depres tipi kap ile bir grup adak kabı birlikte ele geçmiştir⁷⁸. Ancak tipolojileri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Tek kulplu tankard tipi kaplar Beycesultan XIII. tabakada⁷⁹, Tarsus Gözlükule⁸⁰ Afyon-Kaklık Mevkii⁸¹ ve Bakla Tepe'de⁸² görülmektedir.

Naxos-Panormos'da bulunan tek kulplu tankard tipi kabın kulpu Karahöyük örneğinde olduğu gibi ağız kenarından gövdeye bağlanmıştır⁸³.

Karahöyük örneği Troia'da C.W. Blegen'in A39 olarak belirlediği tek kulplu tankard tipi kap ve Küllüoba örnekleri ile kulpunun bağlanış yeri dışında yakınlık göstermektedir⁸⁴.

⁷¹ Joukowsky 1986, 392-393, Fig. 326/4.

⁷² Şahoğlu 2014, 299.

⁷³ Yılmaz 2010, 55.

⁷⁴ Şahoğlu 2014, Fig. 4-5.

⁷⁵ Yılmaz 2010, 52.

⁷⁶ Kamış 2017, 169, Fig. 7/7-9, 8-10; Kamış 2022a, 784.

⁷⁷ Kamış 2018, 70, Res. 12/8; Kamış 2022a, 793-794, Res. 5/2.

⁷⁸ Çınaroğlu - Çelik 2011, 186.

⁷⁹ Lloyd - Mellaart 1962, 190, Fig. P.46/2.

⁸⁰ Goldman 1956, Pl.356, No. 470.

⁸¹ Topbaş v.d. 1998, 69, Fig. 52/125-126, 54/137, 55/140, 72/185.

⁸² Şahoğlu 2014, Fig. 5/7-9.

⁸³ Şahoğlu 2014, Fig. 4/1.

⁸⁴ Blegen v.d. 1950, Pl. 129, 370a/A39; Efe - Ay-Efe 2001, Res. 21; Efe 2004, 22, Fig. 7; Efe 2007, Fig. 7c.

Çift kulplu örnekler de oldukça yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültepe’de 12. ve 13. tabakalarda⁸⁵, Tarsus Gözlükule⁸⁶, Karataş Semayük⁸⁷, Kaklık Mevkii⁸⁸, Bakla Tepe⁸⁹ ve Troia’da⁹⁰ ele geçmiştir.

Fig. 5. Tankard Tipi Kap (1), Suriye Tipi Şişeler (2-3)

⁸⁵ Özgüç 1986, 41, Fig. 3/31-33.

⁸⁶ Goldman 1956, Pl. 356, No. 471.

⁸⁷ Şahoğlu 2014, Fig. 5/2.

⁸⁸ Topbaş v.d. 1998, Fig. 53/133, 72/184.

⁸⁹ Şahoğlu 2014, Fig. 5/1, 3, 5, 10-12.

⁹⁰ Blegen v.d. 1950, 287, Fig. 129/A43, 223a/A43, 370a/A43, 380.

Suriye Tipi Şişeler

MÖ III. binyılın prestijli lüks malları arasında yer alan Kuzey Suriye ve Orta Fırat havzasında geniş bir alanda parfüm, yağ gibi kozmetik ürünlerin taşınması ve muhafazası için kullanılan şişeler “Suriye Şişesi” olarak isimlendirilmektedir⁹¹.

İlk olarak Hartmut Kühne tarafından Tell Chuera’da bulunan şişe biçimli bazı metalik kaplar Suriye, Türkiye ve Irak’taki muadilleri ile karşılaştırılarak gövde şekillerine göre alabastron biçimli ve küresel gövdeli olarak iki grupta tanımlanmıştır⁹². Genel olarak bu sınıflandırma kabul görmekle birlikte⁹³ bazı araştırmacılar tarafından küresel gövdeli, oval gövdeli, armudi gövdeli ve silindirik gövdeli şişeler olarak alt tiplere ayrılmıştır⁹⁴. Ayrıca dip şekilleri de özellikle yerel üretimlerde farklılaşmakta; yuvarlak, sivri, düz ya da halka dipli olabilmektedir⁹⁵. Gövde ve dip biçimleri dışında ağız şekilleri dışa çekik, dışa kalınlaştırılmış, içe dönük, içe kalınlaştırılmış, dışa açılan, yivli vb. şekillerde farklılık göstermektedir⁹⁶.

MÖ III. binyılda ortaya çıkan ve MÖ II. binyıl başlarında da kullanılan bu formun çekirdek bölgesi daha çok Kuzey Suriye ve Orta Fırat havzasıdır⁹⁷. Ticari yollarla asıl kullanım alanı dışında çok geniş bir alana yayıldığı gibi farklı coğrafyalarda yerel çömlekçiler tarafından taklitleri de yapılmıştır⁹⁸. Suriye tipi şişelerin küresel gövdeli örnekleri alabastron tipi şişelerden daha önce ortaya çıkmıştır⁹⁹.

Suriye tipi şişeler genelde gri renkli, ince hamurlu ve iyi pişirilmiş kaplardır¹⁰⁰. Bu özellikleriyle yaygın olarak metalik kaplar içerisinde değerlendirilmişlerdir¹⁰¹. Ancak özellikle yerel üretilen örneklerde farklı hamur ve astar görülebilmektedir. Büyük çoğunluğu pişmiş toprak olan Suriye şişelerinin altın ve gümüş gibi değerli madenlerden yapılmış örnekleri yanında kurşun gibi metallerden yapılmış örnekleri de ele geçmiştir¹⁰². Pişmiş toprak örneklerinin büyük çoğunluğu çarkta yapılmıştır. Ancak az sayıda da olsa el yapımı örnekler de mevcuttur¹⁰³.

Suriye tipi şişeler daha çok mezarlarda ele geçmiştir ancak yerleşim alanlarında bulunan örnekler de vardır¹⁰⁴. Bu şişelerin taşınma yöntemleri ve fonksiyonlarıyla ilgili düşünceler genellikle paralellik göstermektedir. İçerisine merhem, yağ, parfüm gibi kozmetik ürünler konulmakta ve bu ürünlerin hem muhafazasını hem de taşınmasını sağlamaktadır¹⁰⁵. Küllüoba’da bulunmuş örnekler üzerinde yapılan analizlerde kap içlerinde birden fazla bileşenden oluşan bitkisel yağların yanında hayvansal yağların da varlığı tespit edilmiştir¹⁰⁶.

Bu şişelerin ağızlarının deri ya da kumaş gibi malzemelerle kapatıldığı düşünülmektedir¹⁰⁷. İçerisinde barındırdıkları lüks ürünler dışında madenlerden

⁹¹ Ökse 2004, 599; Sconzo 2014, 215; Kamış 2022b, 47.

⁹² Kühne 1976, 37–38, Abb. 65–70, Taf. 42/1–7.

⁹³ Kontani 2011, 52–53; Kamış 2022b, 49.

⁹⁴ Sconzo 2014, 220, Fig. 5.

⁹⁵ Vacca 2014, 254; Sconzo 2014, 220, Fig. 5; Kamış 2022b, 52.

⁹⁶ Blegen v.d. 1951, 30, Pl. 70, 34.750; Sconzo 2014, 220, Fig. 5.

⁹⁷ Vacca 2014, 552; Sconzo 2014, 224; Kamış 2022b, 47; Ökse 2004, 599; Alp E. 2022, 44.

⁹⁸ Ökse 2004, 602; Alp E. 2022, 44.

⁹⁹ Kontani 2011, 53; Kamış 2022b, 48.

¹⁰⁰ Alp E. 2022, 44.

¹⁰¹ Kühne 1976, 33; Mellink 1989, 326–327; Ökse 2004, 600.

¹⁰² Özgüç – Temizer 1993, 625; Seeher 2000, 50–52; Kamış 2022b, 49–50.

¹⁰³ Kamış 2022b, 50.

¹⁰⁴ Ökse 2004, 602; Kamış 2022b, 48, 54.

¹⁰⁵ Mellink 1989, 327; Ökse 2004, 599; Sconzo 2014, 215; Kamış 2022a, 807; Kamış 2022b, 47.

¹⁰⁶ Tarhan v.d. 2023, 834, 844–845.

¹⁰⁷ Alp E. 2022, 155.

yapılan örnekleri de düşünüldüğü zaman kendileri de prestij malları arasında yer almaktadır¹⁰⁸.

Konya Karahöyük kazılarında bu dönemde tespit edilmiş iki adet Suriye tipi şişe bulunmaktadır. Bunlar farklı tipolojik özellik göstermektedir. Biri alabastron tipi diğeri küresel gövdelidir. Konya Karahöyük'te şişe biçimli kaplar Koloni Çağı'nda da farklı tipleriyle kullanılmaya devam etmiştir¹⁰⁹.

İlk örnek O Açması'nda V. tabakada bir küp mezar içerisinde bulunmuştur (Fig. 5/2). Ağızları birleştirilerek yatırılmış iki küp içerisinde doğu batı yönünde hoker biçiminde gömülmüş bir birey çeşitli mezar hediyeleri ile birlikte ele geçmiştir. Baş kısmında bronz küpe ve iğne, karın kısmında bronz iğne ve ayak kısmında gaga ağızlı testi ve bir alabastron biçimli Suriye tipi şişe mezar hediyesi olarak konulmuştur.

Bu şişe çarkta yapılmış, açık kiremit renkli, kum ve mika katkılı hamurlu, kilinden astarlıdır. Açık kiremit renkli zemin üzerine koyu kırmızı boya ile birbirini kesen çizgilerle kafes bezeme yapılmıştır. Boyun kısmına doğru daralan hafif huni biçiminde ağızlı, dar boyunlu, alabastron tipi gövdeli ve hafif sivri diplidir. Yüksekliği 20,3 cm, ağız çapı 6,4 cm'dir.

İkinci şişe M Açması'nda sur duvarının dışında bulunmuştur¹¹⁰. Kum, mika, kireç ve bitki katkılı krem renkli hamurlu, devetüyü renginde astarlı olup astar büyük oranda dökülmüştür (Fig. 5/3). Dışa açılan basit ağız kenarlı, silindirik boyunlu, küresel gövdeli ve yuvarlak diplidir. Yüksekliği 13 cm, ağız çapı 5 cm'dir.

Anadolu'da birçok merkezde şişe biçimli kaplar tespit edilmiştir. Bu merkezlerden Kültepe'de hem küresel gövdeli hem de alabastron tipi Suriye tipi şişe ele geçmiştir¹¹¹. Küresel gövdeli tipleri ilk olarak höyük kısmında Erken Tunç Çağı II'de görülürken alabastron biçimli örnekleri Erken Tunç Çağı III'de yani 12b ve 11b tabakalarında karşımıza çıkmaktadır¹¹².

Acemhöyük'ün IX. tabakasında alabastron tipi bir Suriye şişesi parçası, Batı Anadolu kökenli tankard tipi kap ve tabakalarla birlikte bulunmuştur¹¹³. Alishar Höyük'te 14 T tabakasında mezar hediyesi olarak ele geçmiş küresel gövdeli örnek elde yapılmıştır¹¹⁴. Ayrıca Erken Tunç Çağı III'ün sonlarında Eskiyaapar'da¹¹⁵ ve parçalar halinde Ovaören'de¹¹⁶ tespit edilmiştir.

İthal ve yerel üretim alabastron tipi Suriye Şişeleri Erken Tunç Çağı III'de Tarsus Gözlükule¹¹⁷ ve Gre Virike'deki bir çocuk mezarında¹¹⁸, yine mezar hediyesi olarak Lidar Höyük'te¹¹⁹, küresel gövdeli örnekler Tell Açana'da¹²⁰ ele geçmiştir. Ayrıca Arslantepe VI D'de¹²¹ ve Norşuntepe 8.-6. tabakalarda Erken Tunç Çağı III'e¹²² tarihlendirilen Suriye tipi şişeler bulunmaktadır.

¹⁰⁸ Kamış 2022b, 50.

¹⁰⁹ Gürdal 2023a, 195, Lev. XCII/1-3; Gürdal 2023b, 113, Lev. XCII/1-3.

¹¹⁰ Alp 1957, 661.

¹¹¹ Özgüç N. 1957, 78-79, Fig. 27; Özgüç 1986, 35-37, III.3.3-3.11, Fig. 3.6 -3.18.

¹¹² Özgüç N. 1957, 78-80; Özgüç 1986, 35-38; Kontani 2011, 53.

¹¹³ Öztan 1989, 409, Fig. 39, Pl. 124/5; Kamış 2017, 169, Fig. 11.

¹¹⁴ OIP 28, 171, 176, Fig. 168 / Pl. VIII, d2762.

¹¹⁵ Özgüç - Temizer 1993, 617, 625.

¹¹⁶ Şenyurt v.d. 2014, 112.

¹¹⁷ Goldman 1956, 134, 154, Pl. 168/614-617.

¹¹⁸ Ökse 2004, 601, Şek. 1, Res. 1-4.

¹¹⁹ Hauptmann 1981, 97, Res. 12.

¹²⁰ Woolley 1955, 330, Pl. CXXI/130.

¹²¹ Conti - Persiani 1993, 365, Fig. 12/12.

¹²² Hauptmann 2000, 424, Abb. 7/11.

Batı Anadolu'da, Küllüoba'da bir adak çukuru içerisinde Troia tabakları, depas tipi kaplar, mermer idoller ve Suriye tipi şişeler birlikte bulunmuştur¹²³. Demircihöyük'te küresel gövdeli metal örnekler¹²⁴, Troia III'de oval gövdeli örnekler karşımıza çıkmaktadır¹²⁵. Ayrıca Seyitömer Höyük kazılarında bulunmuş Kütahya Müze Müdürlüğü envanterine kayıtlı küresel gövdeli şişe örnekleri bulunmaktadır.

Suriye tipi şişeler batıda Bulgaristan'a kadar yayılmıştır¹²⁶. İstanbul'da Selimpaşa Höyük'te küresel gövdeli şişelere ait parçalar ele geçmiştir¹²⁷. Bunun dışında hem küresel gövdeli hem alabastron tipi şişeler İstanbul Arkeoloji Müzesi envanterinde bulunmaktadır¹²⁸. Selimpaşa Höyük'te bulunan örnekler Anadolu ve Balkanlar arasındaki kültürel aktarımı sağlayan merkezlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır¹²⁹.

Suriye tipi şişeler çeşitli mühür baskıları, adak levhaları vb. tasvirli eserler üzerinde de karşımıza çıkmaktadır¹³⁰ ve bu örnekler şişelerin kullanımı ve taşınması ile ilgili fikir edinmemize katkı sağlamaktadır.

Sonuç

Konya Karahöyük'te V. ve VI. tabakalar çok sınırlı bir alanda araştırılmıştır. Buna rağmen kazılarda döneminin bölgeler arası ilişkilerine kanıt oluşturacak şekilde yerli çanak çömlek formları ile birlikte ithal kap formları da tespit edilmiştir. Bu kap formları Batı Anadolu kökenli depas ve tankard tipi kaplar ile Mezopotamya kökenli Suriye tipi şişelerdir. Karahöyük'te ustalar döneminin modasına duyarlı kalmamış yerel çanak çömlek formlarının yanında bölgesel kimliği olan ithal formları da üreterek repertuvarlarını zenginleştirmiştir.

Depas ve tankard tipi kaplar bardak/kadeh olarak değerlendirilerek içme ile ilişkilendirilirken şişe tipi kapların yağ ve merhem gibi kozmetik ürünlerin taşınması ve muhafazası gibi fonksiyonları vurgulanmıştır. Küllüoba kazılarında bulunan depas tipi kaplar ve Suriye tipi şişeler içerisindeki kalıntılar üzerinde yapılan analizler de bu düşünceleri desteklemektedir¹³¹.

Bölgesel kimliğe sahip bu kaplardan depas ve tankard tipi kaplar genelde mekânlarda tespit edilirken, Suriye tipi şişeler yaygın bir şekilde mezar buluntusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak mekân içlerinde bulunan örnekler de vardır. Bu durum Karahöyük için de geçerlidir. Depas ve tankard tipi kaplar mekânlarda, alabastron tipi şişe mezar hediyesi olarak mezar küpü içerisinde ve küresel gövdeli şişe mekân ile ilişkili olarak ele geçirilmiştir.

Batı Anadolu'da Erken Tunç Çağı III başında kullanılmaya başlayan depas tipi kaplar Karahöyük'te diğer Orta Anadolu kentlerinde olduğu gibi Erken Tunç Çağı III sonunda görülmektedir. Tip 1 depas tipi kapları tipolojik olarak Batı Anadolu depasları ile yakınlık göstermekte ancak kısa, geniş gövdeleri ve yalın yüzeyleri ile yerellik arz etmektedir. Tip 2 depas tipi kapları Tip 3'ün daha ince örneklerini oluşturmaktadır ve Karahöyük'te sayısal üstünlüğe sahiptir. Bu tip de Batı Anadolu ile tipolojik açıdan genel olarak ilişkilendirilebilir. Bu örneklerden üçü kırmızı astarlı, dördü yalın mal grubundadır. Kırmızı astarlı olan örnekler ince astarlı olup, tamamı

¹²³ Efe 1999, 169, 175, Ciz. 5; Efe 2002, 58, Fig. 8/1; Efe 2007, 12-13, Fig. 13/b-c.

¹²⁴ Seeher 2000, 50-52.

¹²⁵ Blegen v.d. 1950, Pl. 130/B5; Blegen v.d. 1951, 30, Pl. 70, 34.750.

¹²⁶ Alp E. 2018, 64, Fig. 3.

¹²⁷ Aydıngün – Aydıngün 2021, 22, Fig. 7.

¹²⁸ Alp E. 2022, 145-153, No. 1-8.

¹²⁹ Aydıngün – Aydıngün 2021, 25.

¹³⁰ Ökse 2004, 605, Şek. 3-4; Alp E. 2022, 154, Res. 1-6.

¹³¹ Türkteki v.d. 2022, 140; Tarhan v.d. 2023, 834, 844-845.

mat görünümlüdür. Tip 3 depas tipi kapların üretim bölgesi Orta Anadolu olarak kabul görmektedir ve daha çok Karahöyük'ün doğusunda bulunan komşu yerleşmeler ve Güney Anadolu ile olan ilişkilere işaret etmektedir.

Farklı bölgeleri işaret eden üç tip de yüzeylerinin matlığı ile özgün bir karakter oluşturan Karahöyük yerel çanak çömleği ile benzeşmektedir. Birçok merkezde yerel olarak üretilen depas tipi kaplar Karahöyük'te de yerel olarak üretilmiştir.

Karahöyük'te tek örnek ile temsil edilen tankard tipi kap kulpunun bağlanış şekli ile genel itibarıyla diğer Anadolu kentlerindeki örneklerinden ayrılmaktadır. Bu örneğin ince krem hamuru, ince cidarı ve pürüzsüz yüzeyi ile Karahöyük çanak çömleğinden belirgin bir şekilde ayrıldığı görülmektedir. Bu kap başka bir merkezde üretildikten sonra Karahöyük'e gelmiş olmalıdır.

Depas tipi ve tankard tipi kaplar Erken Tunç Çağı sonlarında Batı Anadolu ile olan ilişkileri/ etkileşimi gösteren önemli buluntulardır. Karahöyük depas ve tankard tipi kapların doğu ve güneyde yer alan merkezlere aktarılmasında önemli istasyonlardan biri olduğu açıkça görülmektedir. Ancak Karahöyük'ün Erken Tunç Çağı tabakaları çok sınırlı bir alanda araştırıldığı için henüz daha erken tabakalara ait örnekleri ele geçmemiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi Anadolu'da bazı Erken Tunç Çağı merkezlerde bulunan Suriye tipi şişeler, mühürler ve mühür baskıları Anadolu ve Mezopotamya arasındaki temasların varlığını göstermektedir. Konya Karahöyük'ün V. tabakasında bulunan alabastron gövdeli ve küresel gövdeli Suriye tipi şişeler diğer Anadolu merkezlerinde olduğu gibi bu temasların varlığına kanıt oluşturacak buluntulardır. Karahöyük Erken Tunç Çağı sonlarında güneyinden gelen kültürel öğeleri batısına ve kuzeyine aktarmış böylece bölgeler arasındaki kültürel aktarıma katkı sağlamıştır.

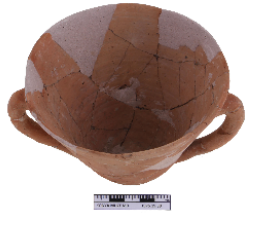
Bilindiği gibi Mezopotamya ve Anadolu arasındaki sistematik ilişkilerin temeli Erken Tunç Çağı'nda atılmıştır. Bu ilişkileri filolojik belgeler ile coğrafi kimliğe sahip arkeolojik buluntular ortaya koymaktadır. Depas ve tankard tipi kaplar ile Suriye tipi şişeler bu buluntuların başında gelmekte ve dönemlerinin kültürel, ticari ve hatta siyasi ilişkilerinin tanımlanmasına ve ticari güzergahların tespitine büyük katkı sağlamışlardır¹³². Karahöyük'te bulunan depas ve tankard tipi kaplar ile Suriye tipi şişeler bu ilişkilerin arkeolojik kanıtları olarak Orta Anadolu kültür envanterini zenginleştirmektedir. Bu kanıtlar Batı Anadolu ve Güney Anadolu arasındaki kara bağlantısını sağlayan merkezlerden birinin de Karahöyük olduğunu ortaya koymaktadır. Karahöyük Batı Anadolu ile olan etkileşimi neticesinde batı kültürünün güney ve doğusundaki merkezlere, Mezopotamya ile olan etkileşimi sonucu Mezopotamya kültürünün Batı Anadolu merkezlerine yayılmasını sağlayan istasyonlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken Tunç Çağı'nda farklı bölgelerle olan ilişkilerini daha sonra Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda geliştirerek devam ettirmiş ve yerleşim gördüğü süre boyunca önemini korumuştur.

¹³² Blegen v.d. 1950; Blegen v.d. 1951; Braidwood – Braidwood 1960; Mellink 1963; Efe 1999; Seeher 2000; Efe 2002; Efe 2007; Kontani 2011; Archi 2011; Ezer 2014; Şahoğlu 2014; Bilgen – Bilgen 2015; Türker 2018.

KATALOG

Kat. No : KKH - 01 Fig. No : 2/1 Kazı Env. No : 1972/31 Müze Env. No : 1975.19.29 Mal Grubu : Yalın Form : Depas Tipi Kap Tip No : Tip 1 Maddesi : P.T. Tabakası : VI Seviye : Açması : S Oda : 1 Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Hamur Katkısı : Kum : x Mika : x Kireç : - Bitki : x Taşcık : - Pişme : İyi Hamur Rengi : Açık Krem Dış Astar : - İç Astar : - Dış Perdah : - İç Perdah : - Ölçüleri (cm) : Y : 11,3 A.Ç : 8.5 E : B : C :	
Kat. No : KKH - 02 Fig. No : 2/2 Kazı Env. No : 1972/30 Müze Env. No : 1975.19.28 Mal Grubu : Yalın Form : Depas Tipi Kap Tip No : Tip 1 Maddesi : P.T. Tabakası : VI Seviye : Açması : S Oda : 1 Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Hamur Katkısı : Kum : x Mika : x Kireç : - Bitki : x Taşcık : - Pişme : İyi Hamur Rengi : Açık Kiremit Dış Astar : - İç Astar : - Dış Perdah : - İç Perdah : - Ölçüleri (cm) : Y : 11,5 A.Ç : 9.8 E : B : C :	
Kat. No : KKH - 03 Fig. No : 2/3 Kazı Env. No : 1972/34 Müze Env. No : 1975.19.32 Mal Grubu : Kırmızı Astarlı Form : Depas Tipi Kap Tip No : Tip 2 Maddesi : P.T. Tabakası : VI Seviye : Açması : S Oda : 1 Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Hamur Katkısı : Kum : x Mika : - Kireç : - Bitki : x Taşcık : - Pişme : İyi Hamur Rengi : Kiremit Renkli Dış Astar : Kırmızı Renkli İç Astar : - Dış Perdah : - İç Perdah : - Ölçüleri (cm) : Y : 16.8 A.Ç : 8.4 E : B : C :	
Kat. No : KKH - 04 Fig. No : 3/1 Kazı Env. No : 1972/35 Müze Env. No : 1975.19.33 Mal Grubu : Yalın Form : Depas Tipi Kap Tip No : Tip 2 Maddesi : P.T. Tabakası : VI Seviye : Açması : S Oda : 1 Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Hamur Katkısı : Kum : x Mika : - Kireç : - Bitki : x Taşcık : - Pişme : İyi Hamur Rengi : Kiremit Renkli Dış Astar : - İç Astar : - Dış Perdah : - İç Perdah : - Ölçüleri (cm) : Y : 16.2 A.Ç : 7 E : B : C :	
Kat. No : KKH - 05 Fig. No : 3/2 Kazı Env. No : 1972/42 Müze Env. No : 1975.19.40 Mal Grubu : Kırmızı Astarlı Form : Depas Tipi Kap Tip No : Tip 2 Maddesi : P.T. Tabakası : VI Seviye : Açması : S Oda : 2 Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Hamur Katkısı : Kum : x Mika : x Kireç : - Bitki : x Taşcık : - Pişme : İyi Hamur Rengi : Kiremit Renkli Dış Astar : Kırmızı Renkli İç Astar : - Dış Perdah : - İç Perdah : - Ölçüleri (cm) : Y : 14,7 A.Ç : 7.8 E : 13,6 B : C :	

Kat. No : KKH - 06	Hamur Katkısı :				
Fig. No : 3/3	Kum : x	Mika : -			
Kazı Env. No : 1973/25	Kireç : x	Bitki : -			
Müze Env. No : 1973.1.23	Taşcık : -				
Mal Grubu : Yalın	Pişme : İyi				
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Devetüyü Renkli				
Tip No : Tip 2	Dış Astar : -				
Maddesi : P.T.	İç Astar : -				
Tabakası : VI	Dış Perdah : Var				
Açması : S	İç Perdah : -				
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y: 13,4	A.Ç : 6,8	E :	B :	C :
Kat. No : KKH - 07	Hamur Katkısı :				
Fig. No : 4/1	Kum : x	Mika :			
Kazı Env. No : 1961/49	Kireç : -	Bitki : x			
Müze Env. No : Etütlük	Taşcık : -				
Mal Grubu : Kırmızı Astarlı	Pişme : İyi				
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Kırmızı Renkli				
Tip No : Tip 2	Dış Astar : Kırmızı Renkli				
Maddesi : P.T.	İç Astar : -				
Tabakası : VII	Dış Perdah : -				
Açması : C	İç Perdah : -				
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y:	A.Ç :	E :	B :	C :
Kat. No : KKH - 08	Hamur Katkısı :				
Fig. No : 4/2	Kum : x	Mika : -			
Kazı Env. No : 1956/148	Kireç : x	Bitki : -			
Müze Env. No : 1974.1.131	Taşcık : -				
Mal Grubu : Yalın	Pişme : İyi				
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Kiremit Renkli				
Tip No : Tip 2	Dış Astar : -				
Maddesi : P.T.	İç Astar : -				
Tabakası : V	Dış Perdah : Var				
Açması : C	İç Perdah : -				
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y:	A.Ç :	E :	B :	C :
Kat. No : KKH - 09	Hamur Katkısı :				
Fig. No : 4/3	Kum : x	Mika : x			
Kazı Env. No : 1961/13	Kireç : -	Bitki : x			
Müze Env. No : Etütlük	Taşcık : -				
Mal Grubu : Yalın	Pişme : İyi				
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Kiremit Renkli				
Tip No : Tip 2	Dış Astar : -				
Maddesi : P.T.	İç Astar : -				
Tabakası : VI	Dış Perdah : -				
Açması : C	İç Perdah : -				
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y:	A.Ç :	E :	B :	C :
Kat. No : KKH - 10	Hamur Katkısı :				
Fig. No : 4/4	Kum : x	Mika : x			
Kazı Env. No : 1972/33	Kireç : -	Bitki : -			
Müze Env. No : 1975.19.31	Taşcık : -				
Mal Grubu : Kırmızı Astarlı	Pişme : İyi				
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Kiremit Renkli				
Tip No : Tip 3	Dış Astar : Kırmızı Renkli				
Maddesi : P.T.	İç Astar : Kırmızı dikey bant 4 adet				
Tabakası : VI	Dış Perdah : -				
Açması : S	İç Perdah : -				
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y: 12.4	A.Ç : 13.7	E :	B :	C :

Kat. No : KKH - 11	Hamur Katkısı :	
Fig. No : 4/5	Kum : x Mika : -	
Kazı Env. No : 1972/32	Kireç : - Bitki : x	
Müze Env. No : 1975.19.30	Taşcık : -	
Mal Grubu : Yalın	Pişme : İyi	
Form : Depas Tipi Kap	Hamur Rengi : Açık Kiremit Renkli	
Tip No : Tip 3	Dış Astar : -	
Maddesi : P.T.	İç Astar : -	
Tabakası : VI Seviye :	Dış Perdah : -	
Açması : S Oda : 1	İç Perdah : -	
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y : 9 A.Ç : 12,5 E : B : C :	
Kat. No : KKH - 12	Hamur Katkısı :	
Fig. No : 5/1	Kum : x Mika : -	
Kazı Env. No : 1960/120	Kireç : x Bitki : x	
Müze Env. No : 1971.25.321	Taşcık : -	
Mal Grubu : Yalın	Pişme : İyi	
Form : Tankard Tipi Kap	Hamur Rengi : Krem Renkli	
Tip No : Tip 1	Dış Astar : -	
Maddesi : P.T.	İç Astar : -	
Tabakası : VI Seviye :	Dış Perdah : -	
Açması : C Oda : 2 ve 4.	İç Perdah : -	
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y : 10,5 A.Ç : 9,7 E : 9,4 B : C :	
Kat. No : KKH - 13	Hamur Katkısı :	
Fig. No : 5/2	Kum : x Mika : x	
Kazı Env. No : 1966/152	Kireç : - Bitki : -	
Müze Env. No : 2018.2.18	Taşcık : -	
Mal Grubu : Kırmızı Boyalı	Pişme : İyi	
Form : Suriye Tipi Şişe	Hamur Rengi : Kiremit Renkli	
Tip No : Tip 1	Dış Astar : Dip, Ağız Kenarı Kırmızı,	
Maddesi : P.T.	İç Astar : -	
Tabakası : V Seviye :	Dış Perdah : Var	
Açması : O Oda :	İç Perdah : -	
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y : 20,5 A.Ç : 4,6 E : B : C : 0,6	
Kat. No : KKH - 14	Hamur Katkısı :	
Fig. No : 5/3	Kum : x Mika : x	
Kazı Env. No : 1956/145	Kireç : x Bitki : x	
Müze Env. No : 1974.1.128	Taşcık : -	
Mal Grubu : Devetüyü Astarlı	Pişme : Orta	
Form : Suriye Tipi Şişe	Hamur Rengi : Krem Renkli	
Tip No : Tip 2	Dış Astar : Devetüyü Renkli	
Maddesi : P.T.	İç Astar : -	
Tabakası : V? Seviye : -2545	Dış Perdah : ?	
Açması : M Oda :	İç Perdah : -	
Yapım Tekniği : Çark Yapımı	Ölçüleri (cm) : Y : 13,9 A.Ç : 5,2 E : B : C : 0,5	

KAYNAKÇA

Akdeniz 2001

E. Akdeniz, "Pisidia Türünde bir Depas Amhikypellon", *OLBA* IV, 19–26.

Alp 1957

S. Alp, "Karahöyük Kazısı", *Belleten (Haberler)* XXI/81–84, 660–662.

Alp 1961

S. Alp, "Karahöyük Kazısı", *Belleten (Haberler)* XXIV/97–100, 523–524.

Alp 1962

S. Alp, "Karahöyük Kazısı", *Belleten (Haberler)* XXVI/101–104, 620–622.

Alp 1967

S. Alp, "Karahöyük Kazısı", *Belleten (Haberler)* XXXI/121–124, 456–457.

Alp 1973a

S. Alp, "Konya – Karahöyük Kazıları", *Belleten (Haberler)* XXXVII/145–148, 434 – 435.

Alp 1973b

S. Alp, "30.03.1973 tarihli Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne sunulan rapor", 1–4.

Alp E. 2018

E. Alp, "Bottle Shaped Vessels in Anatolia and the Syrian Bottle", *Anadolu Araştırmaları* 21, 56–75.

Alp E. 2022

E. Alp, "İstanbul Arkeoloji Müzeleri Örnekleri Işığında Suriye Şişeleri'nin Kullanım Biçimlerine Dair Bir Değerlendirme", *OANNES – Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 4/1, 141 – 161.

Archi 2011

A. Archi, "In Search of Armi", *JCS* 63, 5–34.

Aydingün – Aydingün 2021

Ş. Aydingün – H. Aydingün, "Selimpaşa Höyük Suriye Şişesi: Mezopotamya Balkanlar Arasındaki Ticari Kanıtlara İstanbul'dan Yeni Bir Katkı", *Arkeoloji Dergisi* XXVII, 21–32.

Aykurt – Kaya 2005

A. Aykurt – S. Kaya, "İzmir Arkeoloji Müzesi Tarafından Satın Alınan Bir Grup Depas Amhikypellon", *Anadolu* 28, 1–12.

Bilgen – Bilgen 2015

A. N. Bilgen – Z. Bilgen, "Erken Tunç Çağ III Yerleşimi (V. Tabaka)", *Seyitömer Höyük I*, Ed. A. N. Bilgen, İstanbul, 2015, 143–205.

Bilgen – Kuru 2015

A. N. Bilgen – A. Kuru, "A Group Of Depas Amphikypellon From Seyitömer Mound", *Anadolu* 41, 1–23.

Blegen v.d. 1950

W. Blegen – J. L. Caskey – M. Rawson – J. Sperling, *Troy I. General Introduction – The First and Second Settlements*, Princeton, 1950.

Blegen v.d. 1951

W. Blegen – J.L. Caskey – M. Rawson, *Troy II. The Third, Fourth and Fifth Settlements*, Princeton, 1951.

Braidwood – Braidwood 1960

R. J. Braidwood – L. Braidwood, *Excavations in the Plain of Antioch I*, Chicago, 1960.

Conti – Persiani 1993

A. M. Conti – C. Persiani, "When Worlds Collide. Cultural Developments in Eastern Anatolia in the Early Bronze Age", *Between the Rivers and over the Mountains. Archaeologica Anatolica et Mesopotamica, Alba Palmieri Dedicata*. Ed. M. Frangipane vd., Rome, 1993, 361–413.

Çalış – Sazcı 2002

D. Çalış – Sazcı, "Denizsel Troia Kültürü", *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, Ed. E. Işın, İstanbul, 2002, 54–65.

Çınaroğlu – Çelik 2011

A. Çınaroğlu – D. Çelik, "2009 Yılı Alacahöyük Kazıları", *XXXII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt.4, Ankara, 183–193.

Duru 2010

R. Duru, *Gedikli Karahöyük II*, Ankara, 2010.

Efe 1999

T. Efe, "Küllüoba 1997 Kazısı", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, 165–181.

Efe 2002

T. Efe, "The Interaction Between Cultural/Political Entities and Metalworking in Western Anatolia during the Chalcolithic and Early Bronze Ages", *Der Anschnitt 15, Anatolian Metal II*, 49–65.

Efe 2004

T. Efe, "Kültür Gruplarından Krallıklara: Batı Anadolu'nun Tarihöncesi Kültürel ve Siyasal Gelişim Profili", *Colloquium Anatolicum III*, 15–29.

Efe 2007

T. Efe, "The Theories of Great Caravan Route' between Cilicia and Troy: The Early Bronze Age III Period in Inland western Anatolia". *Anatolian Studies* 57, 1–18.

Efe – Ay Efe 2001

T. Efe – D. Ş. M. Ay Efe, "Küllüoba: İç Kuzeybatı Anadolu'da Bir İlk Tunç Çağı Kenti: 1996–2000 Yılları Arasında Yapılan Kazı Çalışmalarının Genel Değerlendirmesi", *TÜBA-AR IV*, 45–78.

Ezer 2014

S. Ezer, "Kültepe Eski Tunç Çağı Tabakalarında Bulunmuş Olan Depas Türü Kaplar", *Arkeoloji Dergisi XIX*, 137–157.

Goldman 1956

H. Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus II: From the Neolithic Through the Bronze Age*, Princeton, 1956.

Günbattı 1997

C. Günbattı, "Kültepe'den Akadlı Sargon'a Ait Bir Tablet", *Archivum Anatolicum* 3, 131–155.

Gürdal 2023a

S. Gürdal, *Asur Ticaret Kolonileri Çağında Konya Karahöyük Çanak Çömleği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli 2023.

Gürdal 2023b

S. Gürdal, *Konya Karahöyük, 1953–1992 Yılı Kazıları Ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı Çanak Çömleği*, Ankara 2023.

Hauptmann 1981

H. Hauptmann, “Lidar Höyük 1981”, *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, XXVI/2, 93–110.

Hauptmann 2000

H. Hauptmann, “Zur Chronologie des 3. Jahrtausends v. Chr. Am oberen Euphrat Aufgrund der Stratigraphie des Norsuntepe”, *Chronologies des Pays du Caucase et de L'euphrate aux 1V4IF Millenaires*, Ed. C. Marro, H. Hauptmann, Paris, 2000, 419–438.

Hüryılmaz 1995

H. Hüryılmaz, “Uşak Arkeoloji Müzesinden Bir Grup (Depas Amhikypellon)”, *In Memoriam İ. Metin Akyurt Bahattin Devam Anı Kitabı, Eski Yakınoğu Kültürleri Üzerine İncelemeler*, Ed. A. Erkanal vd., İstanbul 1995, 177–188.

Hüryılmaz 2001

H. Hüryılmaz, “Burdur Arkeoloji Müzesi’nden Bir Grup Depas”, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2000 Yılığı*, Ankara 2001, 342–359.

Joukowsky 1986

M.S. Joukowsky, *Prehistoric Aphrodisias An Account of the Excavations and Artifacts Studies*, Catholique de Louvain, 1986.

Kamış 2012

Y. Kamış, *Acemhöyük Erken Tunç Çağı Seramiğı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2012.

Kamış 2017

Y. Kamış, “Erken Tunç Çağı’nda Acemhöyük ve Konya Ovası”, *Samsat’tan Acemhöyük’e Eski Uygarlıkların İzinde Aliye Öztan’a Armağan*, Ed. S. Özkan vd., İzmir, 2017, 189–176.

Kamış 2018

Y. Kamış, “Acemhöyük Buluntuları Işığında Erken Tunç Çağı’nda Orta Anadolu’nun Güneyinde Çark Yapımı Seramiğın Ortaya Çıkışı”, *Adalya* 21, 63–83

Kamış 2022a

Y. Kamış, “Acemhöyük ve Erken Tunç Çağı Anadolu Ticaret Ağları”, *Belleten* 86/307, 779–825.

Kamış 2022b

Y. Kamış, “Acemhöyük’ten Bir “Suriye Şişesi””, *Anadolu Araştırmaları* 26, 41–63.

Kontani 2011

R. Kontani, “Kültepe’de “Suriye Şişesi” Biçimli İthal Kaplar Üzerine Bir Gözlem”, *Anadolu’nun Önsözü Kültepe Kaniş Karumu*, Ed. F. Kulakoğlu, İstanbul, 2011, 52–55.

Koşay 1938

H.Z. Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı 1936 Raporu*, Ankara, 1938.

Kühne 1976

H. Kühne, *Die Keramik vom Tell Chuēra und ihre Beziehungen zu Funden aus Syrien-Palästina, der Türkei und dem Iraq*, Berlin, 1976.

Larsen 1976

M.T. Larsen, *The Old Assyrian City – State and its Colonies, (Mesopotamia: Copenhagen Studies in Assyriology 4)*, Copenhagen, 1976.

Lloyd – Mellaart 1962

S. Lloyd – J. Mellaart, *Beycesultan I. The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, London, 1962.

Mellink 1963

M.J. Mellink, “An Akkadian Illustration of a Campaign in Cilicia?”, *Anatolia* 7, 101–115.

Mellink 1989

M.J. Mellink, “Anatolian and Foreign Relations of Tarsus in the Early Bronze Age”, *Anatolia and Ancient Near East, Studies in Honor of Tahsin Özgüç*, Ed. K. Emre vd., Ankara, 1989, 319–332.

Oğuzhanoglu 2019

U. Oğuzhanoglu, “Pisidia Tipi” Olarak Bilinen Depaslar Üzerine Yeni Öneriler”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 35, Denizli, 311–322.

OIP 28

H.H. von der Osten, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1930–32*, OIP XXVIII, Chicago, 1937.

Orlin 1970

L.L. Orlin, *Assyrian Colonies in Cappadocia*, Paris, 1970.

Ökse 2004

A. T. Ökse, “Suriye Şişeleri’nin Taşınma Biçimlerine İlişkin Yeni Bir Bulgu”, *Belleten C/LXVIII*, 599–612.

Ökse 2012

A.T. Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek – Teknik Özellikler – Biçimler*, İstanbul, 2012.

Özgüç 1964

T. Özgüç, “Early Anatolian Archeology in the Light of Recent Research / Yeni Araştırmaların Işığında Eski Anadolu Arkeolojisi”, *Anatolia* 7, 1– 42.

Özgüç 1986

T. Özgüç, “New Observations On The Relationship Of Kültepe With South–East Anatolia And North Syria During The Third Millennium B.C”., *Ancient Anatolia: Aspects of Change and Cultural Development: Essays in Honor of Machteld J. Mellink*, Madison, 1986, 31–47.

Özgüç 2005

T. Özgüç, *Kültepe. Kanis / Neša*, İstanbul, 2005.

Özgüç – Temizer 1993

T. Özgüç – R. Temizer, “The Eskiyyapar Treasure”, *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbours, Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ed. M. J. Mellink, Ankara, 1993, 613–628.

Özgüç N. 1957

N. Özgüç, “Kültepe Kazılarında Bulunan Mermer İdol ve Heykeller – Marble İdols and Statuettes from the Excavation at Kültepe”, *Belleten XXI/81*, 61–80.

Öztan 1989

A. Öztan, “A Group of Early Bronze Age Pottery from the Konya and Niğde Region”, *Anatolia and Ancient Near East, Studies in Honor of Tahsin Özgüç*, Ed. K. Emre vd., Ankara, 1989, 407–418.

Woolley 1955

C. L. Woolley, *Alalakh. An Account of the Excavations at Tell Atchana in the Hatay, 1937–1949*, Oxford, 1955.

Sarı 2012

D. Sarı, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasal Gelişimi”, *Masrop E-Dergi* 7, 112–249.

Schliemann 1875

H. Schliemann, *Troy and Its Remains; A Narrative of Researches and Discoveries Made on the Site of Ilium, and in the Trojan Plain*, London, 1875.

Sconzo 2014

P. Sconzo, “Syrian Bottles”. *ARCANE International I Ceramics*, Ed. M. Lebeau, Turnhout Brepols, 2014, 215–236.

Seeher 2000

J. Seeher, *Die Bronzezeitliche Nekropole von Demircihöyük–Sarket: Ausgrabungen des Deutschen Archäologischen Instituts in Zusammenarbeit mit dem Museum Bursa 1990–1991*, Tübingen, 2000.

Şahin 2013

F. Şahin, *Küllüoba Höyüğü Orta Tunç Çağı’na Geçiş Dönemi (Übergangsperiode): Mimari ve Çanak Çömlek*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2013.

Şahoğlu 2005

V. Şahoğlu, “The Anatolian Trade Network And The İzmir Region During The Early Bronze Age”, *Oxford Journal of Archaeology*, 339–360.

Şahoğlu 2014

V. Şahoğlu, “The depas and Tankard Vessels”, *ARCANE Interregional I Ceramics*, Ed. M. Lebeau, Turnhout Brepols, 2014, 289–311.

Şenyurt v.d. 2014

S. Y. Şenyurt – A. Akçay – Y. Kamış, “Ovaören 2013 Yılı Kazıları” *XXXVI Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, 101–119.

Tarhan v.d. 2023

İ. Tarhan – M. Massa – M. Türkteki – S. Türkteki, “Toward an understanding of the exchange in ancient scented oils through organic residue analysis of Bronze Age Near Eastern ceramic bottles by GC–MS”, *Archaeometry* 65, 833–849.

Tezcan 1958

B. Tezcan, “Aksaray Çevresinden Derlenen Eserler”, *Belleten* XXII/88, 517–526.

Topbaş v.d. 1998

A. Topbaş – T. Efe – A. İlaslı, “Salvage Excavations of The Afyon Archaeological Museum, Part 2: The Settlement of Karaoğlan Mevkii and The Early Bronze Age Cemetery of Kaklık Mevkii”, *Anatolia Antiqua* VI, 21–94.

Türker 2018

A. Türker, “Suluca Karahöyük: Depas Amphikypellon ve Ayak Biçimli Damga Mühür Buluntuları Işığında Merkezi Kapadokya’da Bir Ticari Konteks” *TÜBA-AR* 23, 53–66.

Türkteki v.d. 2022

M. Türkteki – İ. Tarhan – H. Kara – Y. Tuna, “Possible Uses Of Depas Amphikypellon From Küllüoba in Western Central Anatolia Through Gc–Ms Analysis Of Organic Residues”, *MAA*, Vol. 22/1, 127–154.

Vacca 2014

A. Vacca, “Chronology and Distribution of 3rd Millennium BC Flasks”, *Contributi E Materiali Di Archeologia Orientale XVI*, Ed. S. Pizzimenti vd. Roma, 2014, 252–285.

Yılmaz 2010

D. Yılmaz, “Erken Tunç Çağı’nda Batı ve Orta Anadolu Kültürel İlişkileri Işığında Depas ve Tankard Türü Kaplar”, *Anadolu* 36, 45–64.

Yiğit 2000

T. Yiğit, “Akadlar Devrinde Anadolu’nun Siyasal Yapısı”, *DTCFD* XL/3–4, 13–28.